

P-05-0141 Polisi a chyllid clir ar gyfer ysbytai a chartrefi gofal ar gyfer ymweliadau rhithwir yn ystod cyfnodau o gyfyngiadau symud

Y Pwyllgor Deisebau | 1 Rhagfyr 2020
Petitions Committee | 1 December 2020

Cyfeirnod: RS20/14409-2

Cyflwyniad

Rhif y ddeiseb: [P-05-1041](#)

Teitl y ddeiseb: Polisi a chyllid clir ar gyfer ysbytai a chartrefi gofal ar gyfer ymweliadau rhithwir yn ystod cyfnodau o gyfyngiadau symud

Geiriad y ddeiseb: Yn anffodus, dim yr unig rai oedd heb gyswllt ag anwyliaid mewn ysbytai a chartrefi gofal. Mae gan fy mam glefyd alzheimer ac ni all godi'r ffôn na defnyddio sgwrs fideo i gadw mewn cysylltiad. Yn ystod y cyfyngiadau symud gwreiddiol, welson ni ddim sut roedd yn edrch am 9 wythnos, ac roedd yn ofnadwy. Nid yw canllawiau Llywodraeth Cymru yn ddigon clir ac nid oes gan bob lleoliad yr arian ar gyfer offer. Mae'n rhaid i hyn newid. Dylai fod cynllun clir ym mhob man, a'r gallu i gadw teuluoedd mewn cysylltiad.

Er fy mod yn deall yr anghenion diogelwch o ran cadw pobl sy'n agored i niwed yn ddiogel rhag covid, nid wyf yn deall y diffyg ystyriaeth o ran iechyd meddwl cyffredinol pobl. Rwyf yn adnabod llawer o bobl yn yr un sefyllfa gyda rhywun annwyl ac nid oes yr un ysbyty na chartref gofal yn gwneud yr

un peth. Siawns y dylai cyfleusterau ac ysbytai gael cyllid ar gael a chanllawiau clir ar gadw teuluoedd mewn cysylltiad fel rhan o ofal cyfannol yr unigolyn hwnnw. Mae canllawiau Llywodraeth Cymru yn nodi y dylai pobl ag anableddau dysgu neu ddementia gael ymwelwyr os na fyddai gwneud hynny'n achosi gofid. Ceisiwch brofi bod diffyg cyswllt yn achosi pryder i rywun nad yw weithiau'n gwybod pwy ydych chi. Mae canllawiau'n nodi bod diwedd oes yn rheswm dros ymweliadau, ond pwy sy'n penderfynu ar ba adeg yn yr achos hwnnw y gallwch ymweld? pan nad yw'r person yn ymwybodol eich bod yno? Nid yw'n ddigon clir. Mae amser yn werthfawr ac mae angen arweiniad a chyllid clir arnom fel bod pobman yn dilyn yr un peth a bod teuluoedd yn gwybod bod gobaith o gadw mewn cysylltiad â'u hanwyliaid.

Cefndir

Ymweliadau â chartrefi gofal

Penderfynodd llawer o gartrefi gofal i atal ymwelwyr rhag dod i mewn ddiwedd mis Chwefror/dechrau mis Mawrth i geisio amddiffyn preswylwyr. Cyngor Llywodraeth Cymru oedd y dylid cyfyngu ar ymweliadau o 23 Mawrth, ond gwnaeth y mwyafrif hynny yn gynharach. Caniatwyd ymweliadau gan gadw pellter cymdeithasol ar rai adegau yn ystod y flwyddyn.

Ganol mis Mehefin/Gorffennaf, fe wnaeth rhai cartrefi gofal ddechrau caniatáu ymweliadau awyr agored â chyfyngiadau, a ddiwedd mis Awst, cafodd canllawiau Llywodraeth Cymru ar gyfer cartrefi gofal eu diweddaru i ganiatáu ar gyfer ymweliadau dan do â phellter cymdeithasol. Fodd bynnag, dywedodd y canllawiau hefyd, pe bai cyfraddau trosglwyddo'r coronafeirws yn codi yn y gymuned neu ar lefel genedlaethol, yna gallai ymweliadau ddod i ben.

Dyna ddigwyddodd ym mis Medi pan gafwyd cyfnodau clo lleol mewn rhai ardaloedd yng Nghymru, ac yna'r cyfnod atal byr cenedlaethol. Cafodd ymweliadau â chartrefi gofal eu hatal eto yn ystod y cyfnodau hyn o gyfyngiadau (ond caniatwyd ymweliadau diwedd oes mewn rhai amgylchiadau). Caniatwyd i ymweliadau ailgychwyn pan ddaeth y cyfnod atal byr i ben ar 9 Tachwedd. Fe wnaeth Llywodraeth Cymru ddiweddaru ei chanllawiau ar ymweld â chartrefi gofal ar 10 Tachwedd. Fodd bynnag, mae'n dweud:

Gallai ymweliadau â chartrefi gofal ddod i ben os bydd cyfraddau trosglwyddo lleol yn y gymuned yn fwy na 5%. Gall ymweliadau â chartrefi gofal ddod i ben os bydd cyfraddau trosglwyddo COVID-19 yn codi ar lefel genedlaethol. Gellir gosod cyfyngiadau ar ymweliadau â chartrefi gofal mewn ardal benodol o'r awdurdod lleol, yn yr awdurdod lleol cyfan neu yn genedlaethol yn dibynnu ar y gyfradd drosglwyddo.

Yn ddiweddar, dywedodd Llywodraeth Cymru ei bod yn gweithio gyda phartneriaid ledled y DU i ddatblygu technolegau profi newydd, a'i bod yn gobeithio y bydd ganddi newyddion cadarnhaol yn fuan am brofion cyflym newydd a allai fod ar gael i ymwelwyr â chartrefi gofal. Mae Llywodraeth y DU newydd lansio cynllun peilot i aelodau o'r teulu gael profion rheolaidd ar gyfer ymweliadau mwy diogel â chartrefi gofal sy'n caniatáu cyswllt corfforol.

Cyllid

Ar 14 Ebrill, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru £40 miliwn yn ychwanegol i gefnogi gwasanaethau gofal cymdeithasol oedolion yn ystod pandemig y coronafeirws. Nododd mai diben y cyllid oedd helpu'r sector gyda chostau cynyddol ar gyfer pethau fel PPE, ond hefyd ar gyfer mwy o ddefnydd o TGCh i gadw teuluoedd mewn cysylltiad â'u hanwyliaid yn ystod cyfnodau lle nad oeddent yn cael ymweld â'i gilydd.

Ar 3 Awst, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru £22.7m pellach i ganiatau i awdurdodau lleol barhau i gynorthwyo darparwyr gofal cymdeithasol i oedolion gyda'r costau ychwanegol parhaus hyn. Roedd y cyllid hwn ar gael yn syth hyd at ddiwedd mis Medi, pan ddywedodd Llywodraeth Cymru y byddai'n adolygu'r sefyllfa eto.

Mae Cynllun Gweithredu Cartrefi Gofal Llywodraeth Cymru yn cynnwys cam gweithredu 'i sicrhau bod preswylwyr cartrefi gofal yn cael cymorth i gadw mewn cysylltiad â'u ffrindiau a'u teulu'. Mae diweddariad Llywodraeth Cymru ar gynnydd y cynllun (a gyhoeddwyd ym mis Hydref) yn nodi:

Er mwyn helpu preswylwyr i gysylltu â'u hanwyliaid mewn ffyrdd eraill, gwnaethom ariannu Cymunedau Digidol Cymru i brynu a dosbarthu dros fil o ddyfeisiau digidol i gartrefi gofal ledled Cymru.

Mae Llywodraeth Cymru yn dweud y bydd yn ystyried effeithiolrwydd prosiect Cymunedau Digidol Cymru ar gyfer cartrefi gofal pan fydd y gwerthusiad wedi'i gwblhau (y dyddiad targed ar gyfer hyn yw Rhagfyr 2020).

Mae gwefan prosiect Cymunedau Digidol Cymru yn dweud, diolch i gyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru, ei fod yn benthyca dyfeisiau tabled i gartrefi gofal, ac yn darparu hyfforddiant i staff cartrefi gofal fel y gallant helpu eu preswylwyr i ddefnyddio'r dyfeisiau tabled.

Hefyd, mae Llywodraeth Cymru newydd gyhoeddi (23 Tachwedd) bod 'podiau' dros dro yn cael eu darparu i gartrefi gofal er mwyn hwyluso ymweliadau yn well dros y gaeaf. Bydd y cynllun peilot gwerth £3 miliwn yn talu costau caffael, gosod a phrydlesu 100 o unedau, gyda 30 yn cael eu gosod i ddechrau ac yn barod i'w defnyddio cyn y Nadolig. Mae hyn hefyd yn cynnwys £1 miliwn ar gyfer cynlluniau i gefnogi darparwyr y mae'n well ganddynt wneud eu trefniadau tebyg eu hunain. Dywed Llywodraeth Cymru:

Bydd ehangu'r lle sydd ar gael mewn cartrefi gofal yn ei gwneud yn haws cynnal ymweliadau'n seiliedig ar asesiadau risg yn ystod misoedd y gaeaf, gan fod rhai darparwyr gofal wedi ei chael yn anodd trefnu ymweliadau gan nad oes digon o le dan do i allu cadw at y mesurau pellter cymdeithasol.

Ymweld ag ysbytai

Mae ymweld ag ysbytai wedi'i gyfyngu yn yr un modd yn ystod y pandemig. Fe wnaeth Llywodraeth Cymru ddatganiad ysgrifenedig ar 17 Gorffennaf yn nodi:

Mae angen cytuno ar ymweliadau wyneb yn wyneb ymlaen llaw a gellir cynnig ymweliadau awyr agored os yw hynny'n briodol Dylid annog a chefnogi ymweliadau ar-lein lle bo hynny'n bosibl Mae'r canllawiau hyn yn cael eu hadolygu'n gyson a byddant yn newid wrth i statws y pandemig newid. Mae'r canllawiau ar gael yma:

Fe wnaeth Llywodraeth Cymru ddiweddaru ei chanllawiau manwl ar ymweld ag ysbytai ar 6 Hydref. Maent yn nodi'r amodau lle caniateir ymweliadau ac yn datgan:

Rydym yn gwybod bod byrddau iechyd ac ymddiriedolaethau wedi defnyddio ffyrdd arloesol i alluogi cleifion i gadw mewn cysylltiad â'u teuluoedd a'u ffrindiau.

Erbyn hyn gall cleifion/defnyddwyr gwasanaeth bellach gysylltu â'u hanwyliaid o bell drwy ddefnyddio ffonau symudol a thabledi mewn ffordd ddiogel.

Dylai ymweliadau rhithwir fel hyn barhau lle bo modd. Ond mae cysylltu trwy gerdyn, galwad ffôn, neges e-bost a'r cyfryngau cymdeithasol yn werthfawr iawn hefyd, yn ogystal â galwadau fideo.

DS: Ni sonnir am gyllid penodol i fyrddau iechyd hwyluso ymweliadau rhithwir.

Ymateb Llywodraeth Cymru i'r ddeiseb

Dyweddodd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol:

O ran helpu pobl i gadw mewn cysylltiad â'u ffrindiau a'u teuluoedd, rwy'n ymwybodol bod hwn yn parhau i fod yn gyfnod anodd iawn i'r bobl hynny sy'n byw mewn cartrefi gofal a'u hanwyliaid, sydd wedi gorfod ymdopi â chyfyngiadau ar ymweld â'i gilydd yn ystod y pandemig. Pan fo cyfyngiadau ar ymweld wyneb yn wyneb, rydym yn disgwyl i ddarparwyr cartrefi gofal wneud pob ymdrech i helpu pobl i ddefnyddio dulliau eraill i gadw mewn cysylltiad â'u ffrindiau a'u teuluoedd.

Dywed y Gweinidog fod Llywodraeth Cymru wedi cefnogi cartrefi gofal yn yr ymdrech hon:

[...] drwy roi cyllid ychwanegol o dan raglen, sydd wedi ei chaffael, sef Cymunedau Digidol Cymru: Hyder Digidol, Iechyd a Lles, i brynu a dosbarthu dros 1000 o ddyfeisiau digidol (dyfeisiau llechen) i gartrefi gofal ar hyd a lled Cymru. Hefyd rhoddwyd hyfforddiant a chymorth i staff i'w helpu i ddefnyddio'r dyfeisiau hynny. Rwy'n deall y gallai rhai pobl, yn enwedig y rheini sydd â dementia, ei chael yn anodd dal ffôn yn eu llaw neu ddefnyddio llechen. Rydym wedi comisiynu gwerthusiad o'r cymorth ychwanegol hwn a ddarperir gan Cymunedau Digidol Cymru, a bydd y gwerthusiad hwnnw amlygu'r addasiadau rhesymol y gellid eu gwneud yn y maes hwn, megis defnyddio sgriniau mwy o faint, neu glustffonau, er enghraifft.

Mae'r Gweinidog yn mynd ymlaen i ddweud bod Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda grŵp o randdeiliaid sy'n cynrychioli'r sector ac yn parhau i adolygu ei dull gweithredu ar gyfer cynnal ymweliadau, ac "yn ymchwilio i sut y gallem roi mwy o gymorth i helpu darparwyr cartrefi gofal i ganiatáu ymweliadau mewn modd diogel". Mae'r Gweinidog hefyd yn nodi bod "cefnogi llesiant preswylwyr cartrefi gofal yn un o'r chwe thema graidd yn ein Cynllun Gweithredu ar gyfer Cartrefi Gofal".

O ran cyllid, cyfeiriodd y Gweinidog at y £40 miliwn, a £22.7 miliwn pellach sydd ar gael i awdurdodau lleol i'w galluogi i gynorthwyo cartrefi gofal ac eraill gyda'r costau ychwanegol sy'n deillio o'r pandemig. Dywedodd fod y costau hyn yn bennaf mewn meysydd fel rheoli heintiau a staffio ychwanegol, ond y gellid defnyddio cyllid hefyd i gynorthwyo cartrefi gofal i brynu TGCh i hwyluso cyswllt rhwng preswylwyr a'u teuluoedd lle nad oedd modd cynnal ymweliadau.

Aeth ymlaen i ddweud bod y £264 miliwn ychwanegol a gyhoeddwyd yn ddiweddar i awdurdodau lleol ar gyfer costau cysylltiedig â Covid-19 am weddill 2020-2021 yn cynnwys cyllid i awdurdodau lleol gynorthwyo darparwyr gofal cymdeithasol i oedolion am y cyfnod hwnnw.

Nid yw ymateb y Gweinidog yn sôn am ymweld ag ysbytai (heblaw cyfeirio at deitl y ddeiseb).